

Sociale kompetencer og eksekutive funktioner

Efteruddannelse i integrativ neuropædagogik – Grundmodul 4

Læringsmål for undervisning

Viden om:

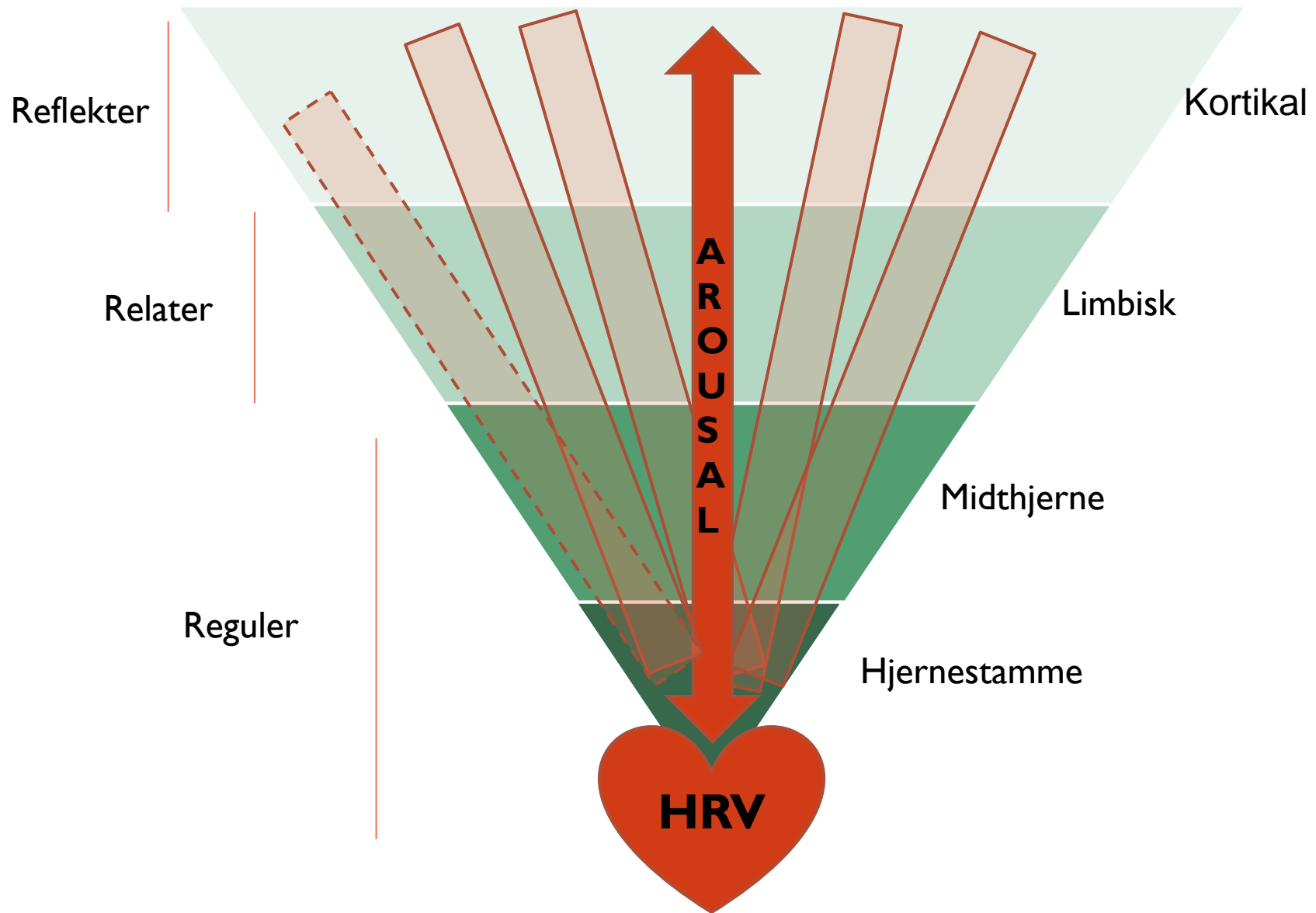
- ▶ De højere kognitive funktioner
- ▶ Udfordringer i forhold til vanskeligheder med de højere kognitive funktioner

Færdigheder:

- ▶ Udfylde de eksekutive funktioner i neuroscreeningen

Kompetencer:

- ▶ Planlægge og gennemføre aktiviteter med fokus på tydelighed og forudsigelighed
- ▶ Udarbejde social historie

Kognitive funktioner

Nedsatte eksekutive funktioner

Begrebet eksekutive funktioner dækker over forhold som planlægning, organisering, initiering, fleksibilitet, selvkontrol og opmærksomhedsstyring, og kan betegnes som en slags kognitive styringsredskaber. Ifølge denne teori kan en del af de vanskeligheder, der ses hos autistiske mennesker, forklares ud fra nedsatte eksekutive funktioner.

Svag central kohærens

Central Kohærens er evnen til at samle flere detaljer til helheder. Ifølge teorien har mange autistiske mennesker en præference for detaljer og vanskeligt ved at sammensætte detaljerne til helheder.

Nedsat Theory of Mind

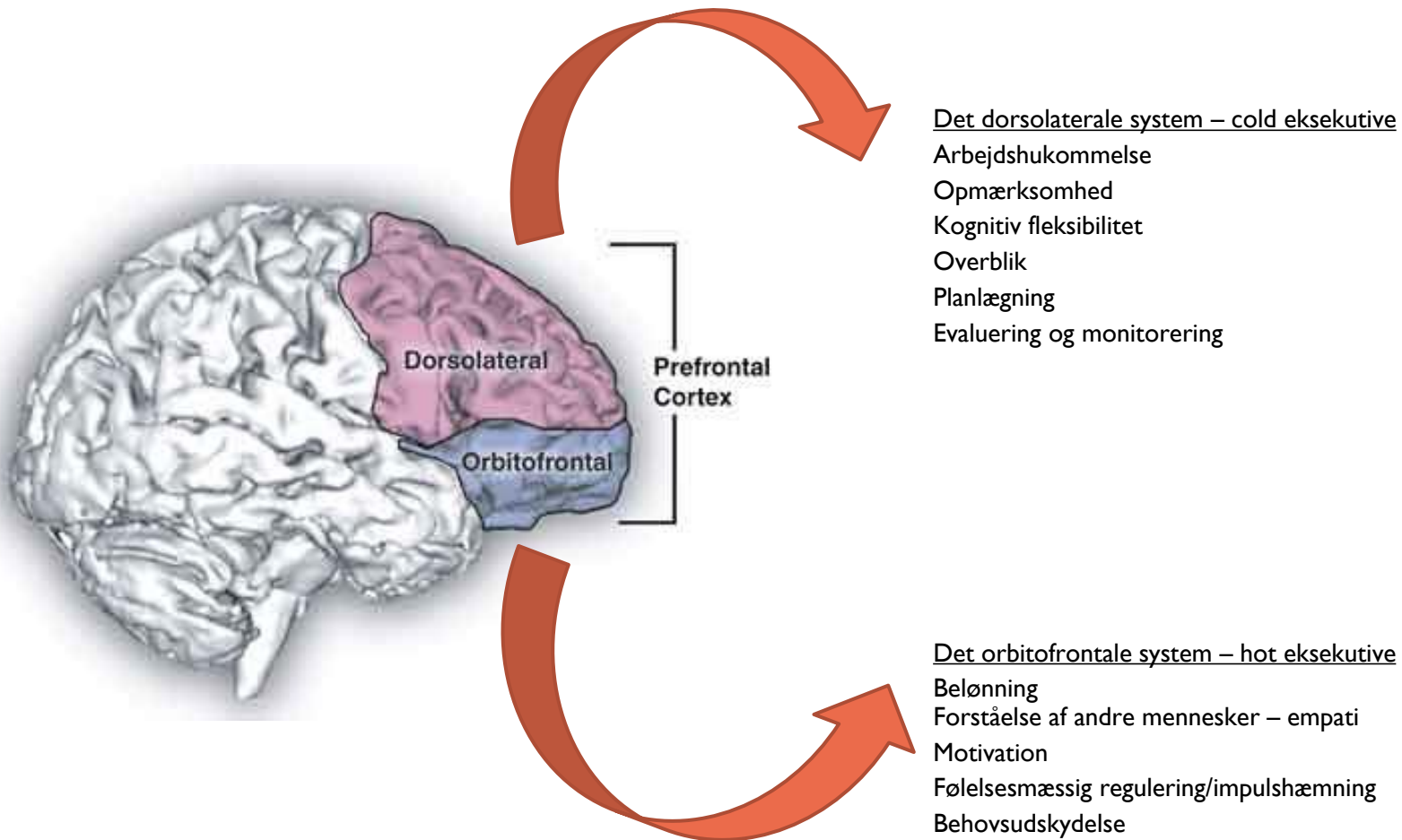
Theory of Mind (ToM) handler om at forstå og forudsige andre menneskers intentioner, tanker, viden og følelser.

Nedsat og/eller forsinket ToM forklare nogle af de vanskeligheder mennesker med autisme har ift. fx gensidig social interaktion og kommunikation.

Eksekutive funktioner

Eksekutive funktioner

Fornuft og følelser – 2 eksekutive systemer

Social og følelsesrelateret kontrol (Orbitofrontalt)

Hot eksekutive

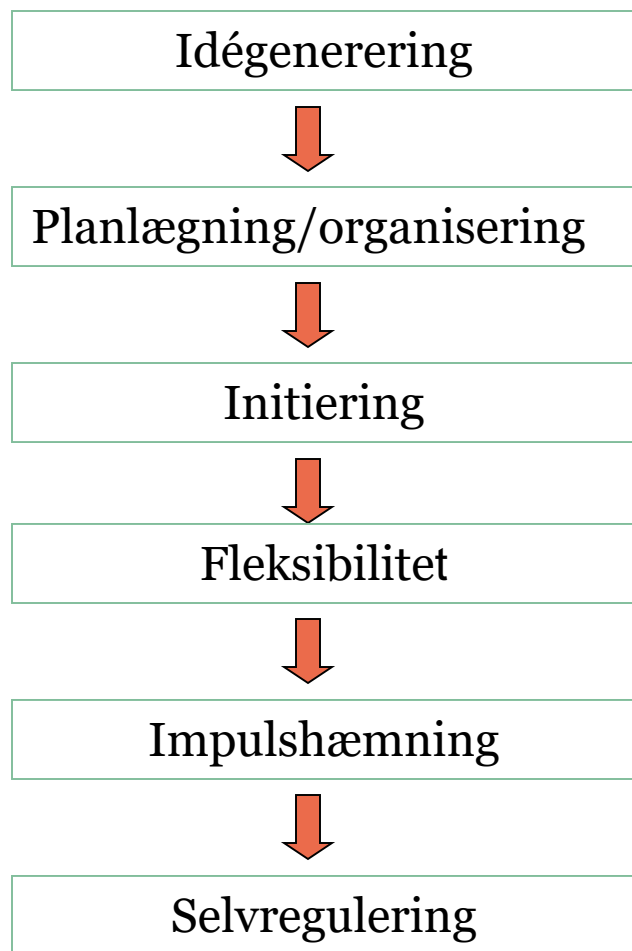
- ▶ Impulshæmning
- ▶ Behovsudskydelse
- ▶ Følelsesmæssig regulering
- ▶ Social afstemning
- ▶ Motivation

Kontrol af tankeprocesser (Dorsolateralt)

Cold eksekutive

- ▶ Arbejdshukommelse
- ▶ Opmærksomhed
- ▶ Kognitiv fleksibilitet
- ▶ Overblik
- ▶ Planlægning
- ▶ Evaluering og monitorering

(Kjærgård, Støvring & Tromborg, 2012)

Det bliver svært:

- ▶ At huske en plan
- ▶ At overskue og planlægge en aktivitet
- ▶ At skifte strategi, når planen ikke virker

Og vi kan opleve:

- ▶ Rigiditet
- ▶ Impulsivitet
- ▶ Repitativ adfærd

Central kohærens

Central kohærens

Evnen til at skabe en sammenhængende forståelse ud fra dagligdagens mange detaljer, både visuelt og sprogligt – en slags kontekstaflæsning

Svag central kohærens

Vanskeligheder med:

- At skelne mellem relevante og irrelevante informationer
- At integrere visuel og auditiv information
- At forstå sociale signaler ud fra andres handlinger, følelsesmæssige udtryk og sprog
- At danne scripts/skemaer

➡ Detaljefokusering

Theory of Mind

Theory of Mind - ToM

- ▶ ToM - mentaliseringsevnen er at forstå:
 - At andre har *deres egne* tanker, følelser og forestillinger
 - At tanker, følelser m.m. påvirker andres adfærd
 - At man kan genkende/forudsige og påvirke andres adfærd via aflæsning af følelser (fx trøste, drille)

(Baron-Cohen, Frith og Leslie, 1985)

Theory of Mind - ToM

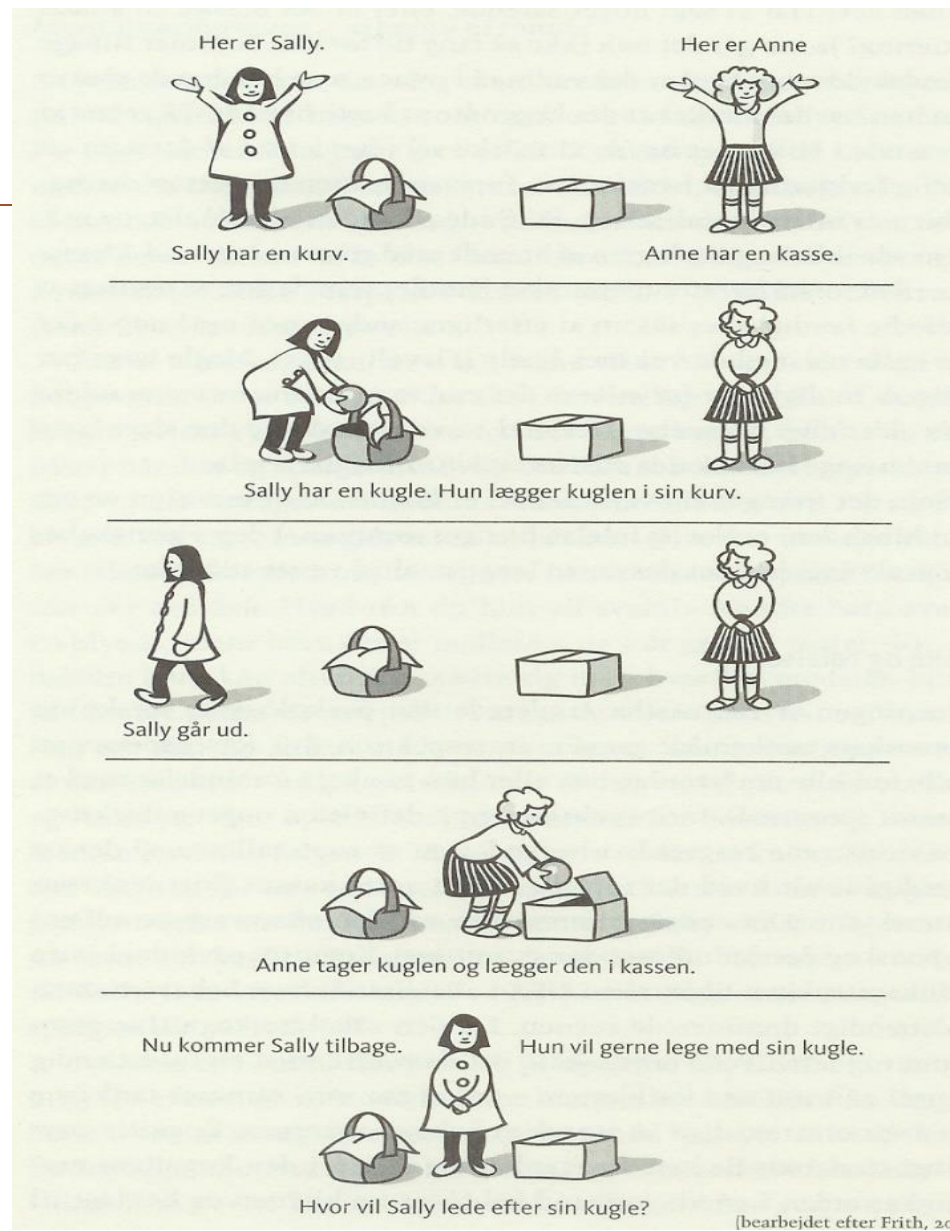
Personer med nedsat funktionsevne kan have svært ved:

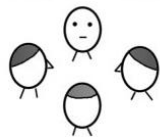
- ▶ At forstå, hvad andre tænker
- ▶ At forstå, at andre oplever verden anderledes end en selv
- ▶ At sammenligne sig selv med andre
- ▶ At erfaringsdanne

Spejlneuroner

- Spejlneuroner er nerveceller der gør det muligt at begribe andre menneskers sind
- Spejlneuroner gør det muligt at være fælles om øjeblikket
- Hos mennesker er det nok at høre om en handling, for at spejlneuronerne aktiveres
- Spejlneuroner betyder at når en følelse kommer til udtryk i ansigtet og bliver set af en anden, vil vedkommende være i stand til at fornemme den samme følelse i sig selv.

ToM

Neuroscreening: eksekutive funktioner

- ▶ Tag udgangspunkt i en borger fra jeres praksis
- ▶ Udfyld delen om eksekutive funktioner i neuroscreeningen

Eksekutive funktioner			
Viljestyret opmærksomhed	Gør det	Nogle gange	Gør det ikke
Fokuserer og fastholder opmærksomheden på udvalgte auditive stimuli, filtrere uvedkommende støj fra fx baggrundsstøj under en samtale (fokuseret)	☐	☐	☐
Fokuserer og fastholder opmærksomheden på udvalgte visuelle stimuli, fx fastholder fokus på samtalepartner eller aktivitet og filtrere visuelle forstyrrelser fra (fokuseret)	☐	☐	☐
Fastholder opmærksomheden på opgave og skifte strategi undervejs (fleksibel)	☐	☐	☐

Tydelighed og forudsigelighed

Kommunikationsredskaber

- ▶ Der er forskel på hjælpemidler, der:
 - ▶ Orienterer og støtter selvorganisering
 - ▶ Skaber tydelighed og overblik

OG

- ▶ Udvider muligheden for at ytre sig
- ▶ Udvider muligheden for at forstå andres hensigter
- ▶ Udvider muligheden for dialog og gensidighed i samspillet

Hvor svært kan det lige være ...

16761

HVOR SVÆRT KAN DET LIGE VÆRE AT LAVE SIG EN MAD

95 Trin til Mad

1. Ved hvad ingredienserne er
2. Tænde gas
3. Rens op i køleskab
4. Rens op i skab
5. Rens op i køleskab
6. Rens op i skab
7. Rens op i køleskab
8. Rens op i skab
9. Rens op i køleskab
10. Rens op i skab
11. Rens op i køleskab
12. Rens op i skab
13. Rens op i køleskab
14. Rens op i skab
15. Rens op i køleskab
16. Rens op i skab
17. Rens op i køleskab
18. Rens op i skab
19. Rens op i køleskab
20. Rens op i skab
21. Rens op i køleskab
22. Rens op i skab
23. Rens op i køleskab
24. Rens op i skab
25. Rens op i køleskab
26. Rens op i skab
27. Rens op i køleskab
28. Rens op i skab
29. Rens op i køleskab
30. Rens op i skab
31. Rens op i køleskab
32. Rens op i skab
33. Rens op i køleskab
34. Rens op i skab
35. Rens op i køleskab
36. Rens op i skab
37. Rens op i køleskab
38. Rens op i skab
39. Rens op i køleskab
40. Rens op i skab
41. Rens op i køleskab
42. Rens op i skab
43. Rens op i køleskab
44. Rens op i skab
45. Rens op i køleskab
46. Rens op i skab
47. Rens op i køleskab
48. Rens op i skab
49. Rens op i køleskab
50. Rens op i skab
51. Rens op i køleskab
52. Rens op i skab
53. Rens op i køleskab
54. Rens op i skab
55. Rens op i køleskab
56. Rens op i skab
57. Rens op i køleskab
58. Rens op i skab
59. Rens op i køleskab
60. Rens op i skab
61. Rens op i køleskab
62. Rens op i skab
63. Rens op i køleskab
64. Rens op i skab
65. Rens op i køleskab
66. Rens op i skab
67. Rens op i køleskab
68. Rens op i skab
69. Rens op i køleskab
70. Rens op i skab
71. Rens op i køleskab
72. Rens op i skab
73. Rens op i køleskab
74. Rens op i skab
75. Rens op i køleskab
76. Rens op i skab
77. Rens op i køleskab
78. Rens op i skab
79. Rens op i køleskab
80. Rens op i skab
81. Rens op i køleskab
82. Rens op i skab
83. Rens op i køleskab
84. Rens op i skab
85. Rens op i køleskab
86. Rens op i skab
87. Rens op i køleskab
88. Rens op i skab
89. Rens op i køleskab
90. Rens op i skab
91. Rens op i køleskab
92. Rens op i skab
93. Rens op i køleskab
94. Rens op i skab
95. Rens op i køleskab

MEGET SVÆRT HVIS MAN ER UDFORDRET PÅ DE EKSEKUTIVE FUNKTIONER

www.viss.dk

MitSignal

MitSignal er et vendbart armbånd, der kan illustrere over for mennesker omkring dig, om du er klar til kontakt eller ej.

Grøn side signalerer, at du er klar til kontakt.

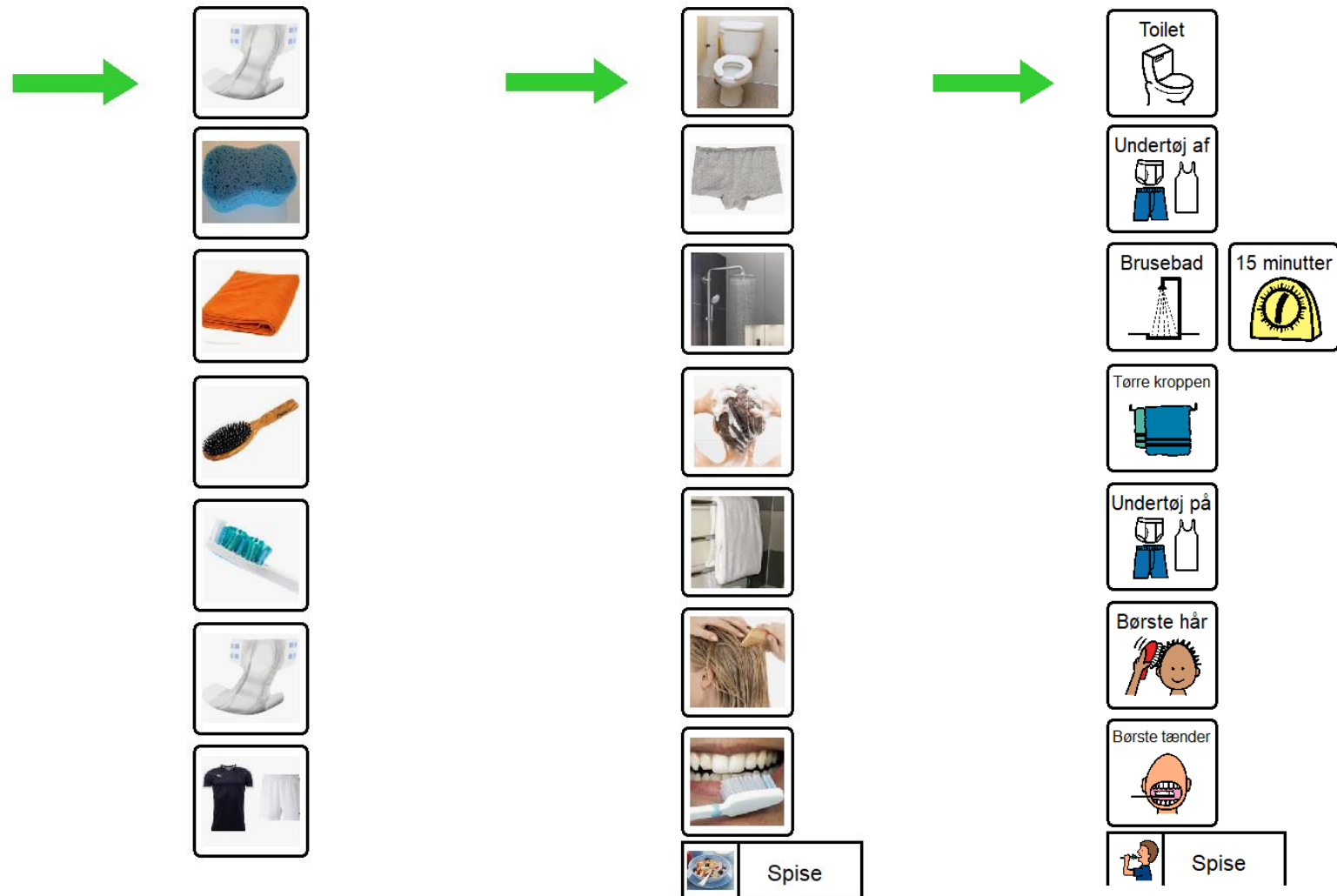
Rød side signalerer, at du ikke er klar til kontakt.

Forudsigelighed og overblik - De 10 H'er

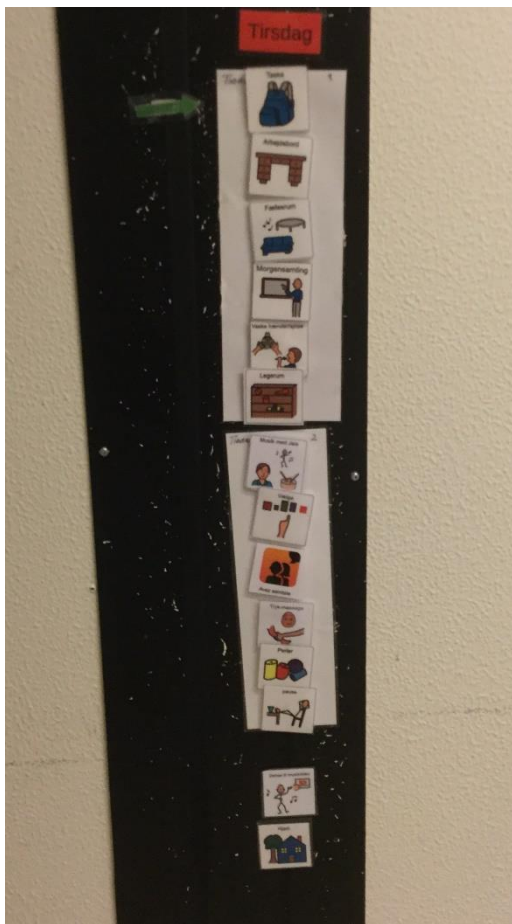
- ▶ Hvad skal jeg lave (indhold)?
- ▶ Hvordan skal jeg lave det (metode)?
- ▶ Hvorfor skal jeg lave det (mening)?
- ▶ Hvor skal jeg lave det (placering)?
- ▶ Hvornår skal jeg lave det (tidspunkt)?
- ▶ Hvor længe skal jeg lave det (tidshorisont)?
- ▶ Hvor meget skal jeg lave (mængde)?
- ▶ Hvem skal jeg lave det med (personer)?
- ▶ Hvad skal jeg bagefter (næste)?
- ▶ Hvor kan jeg få hjælp (støtte)?

Forudsigelighed og overblik - Skema

Forudsigelighed og overblik - Skema

► Skema

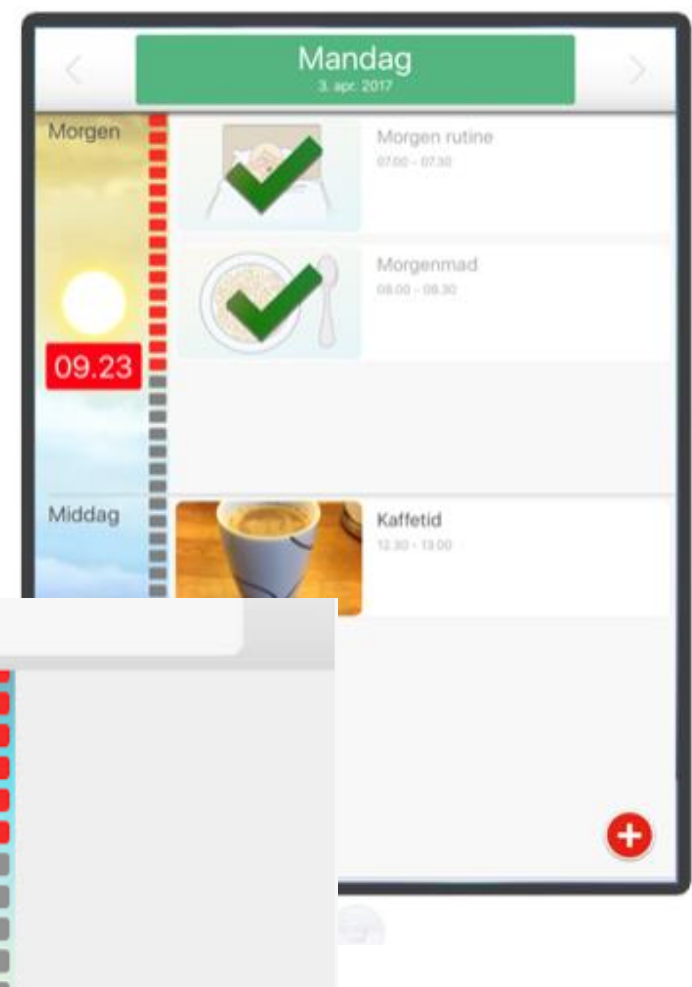
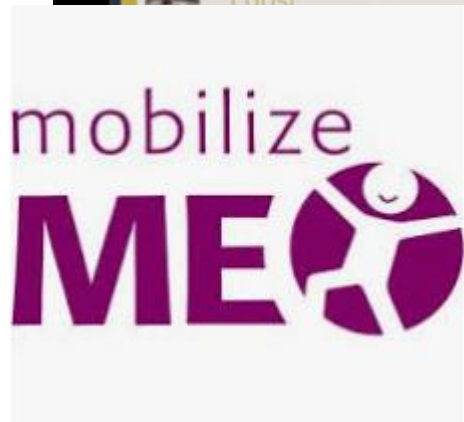
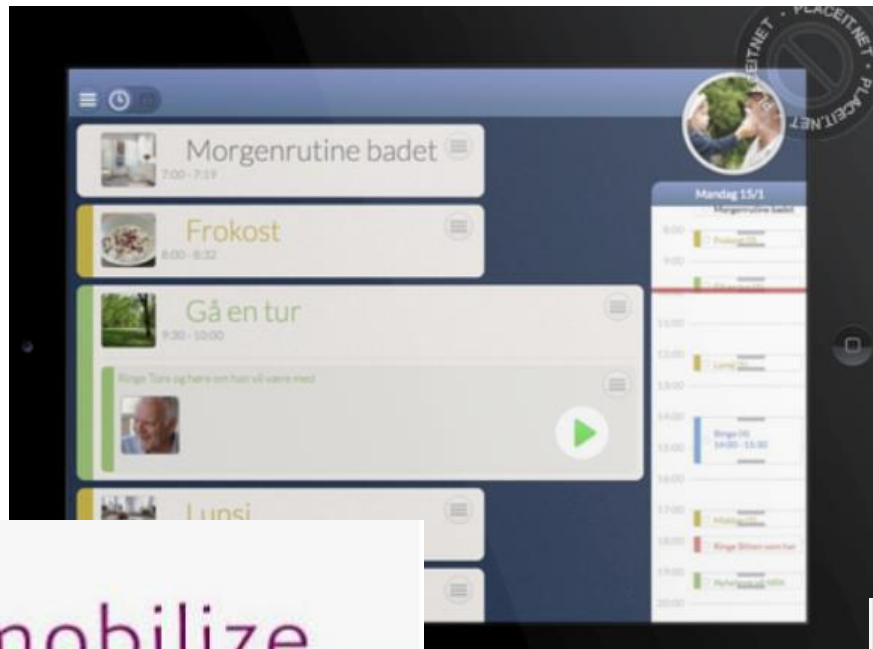
► Matche station

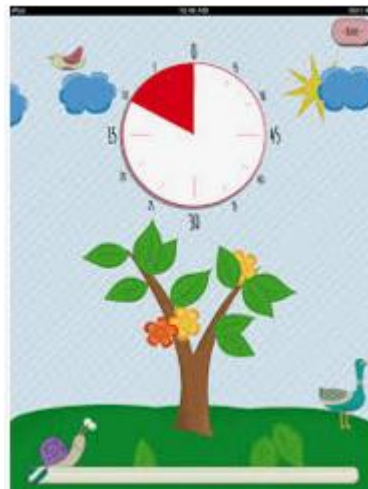
Forudsigelighed og overblik – Matche station

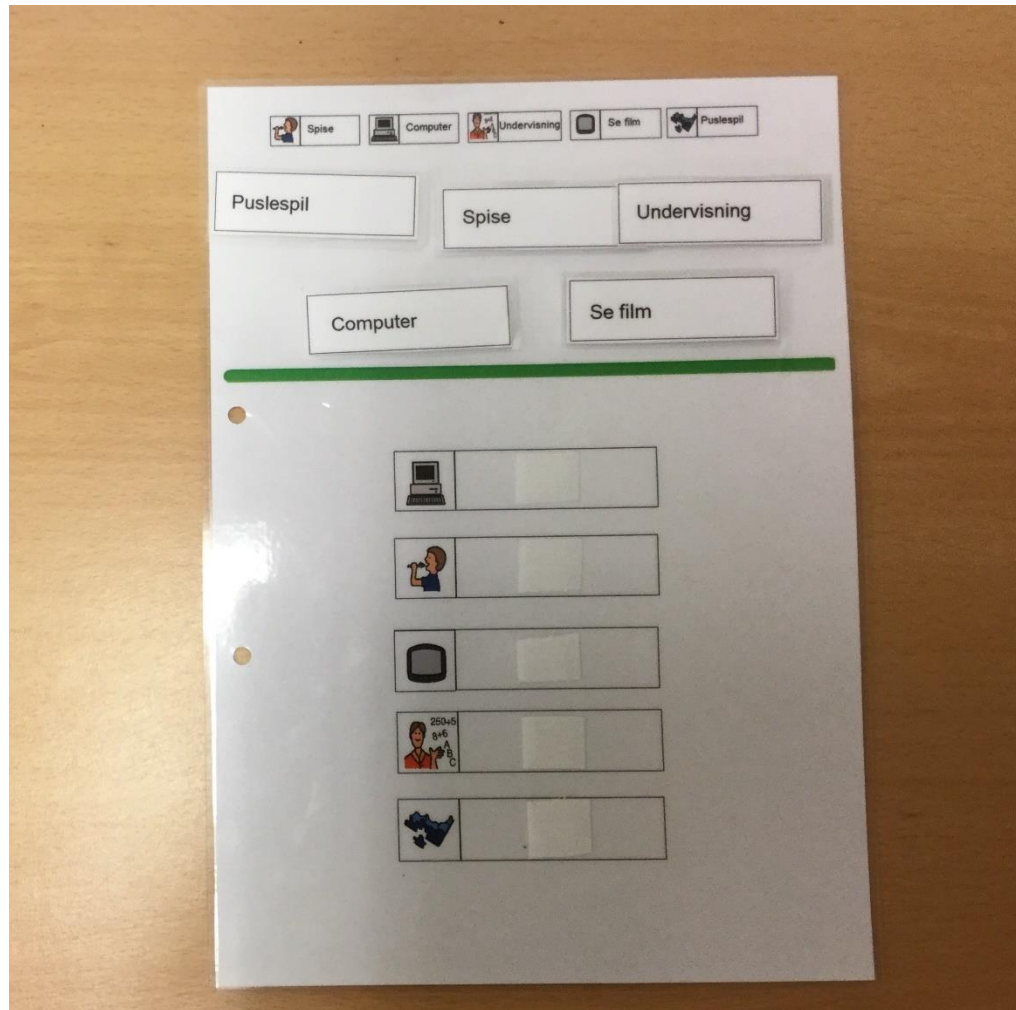
Teknologiske hjælpemidler

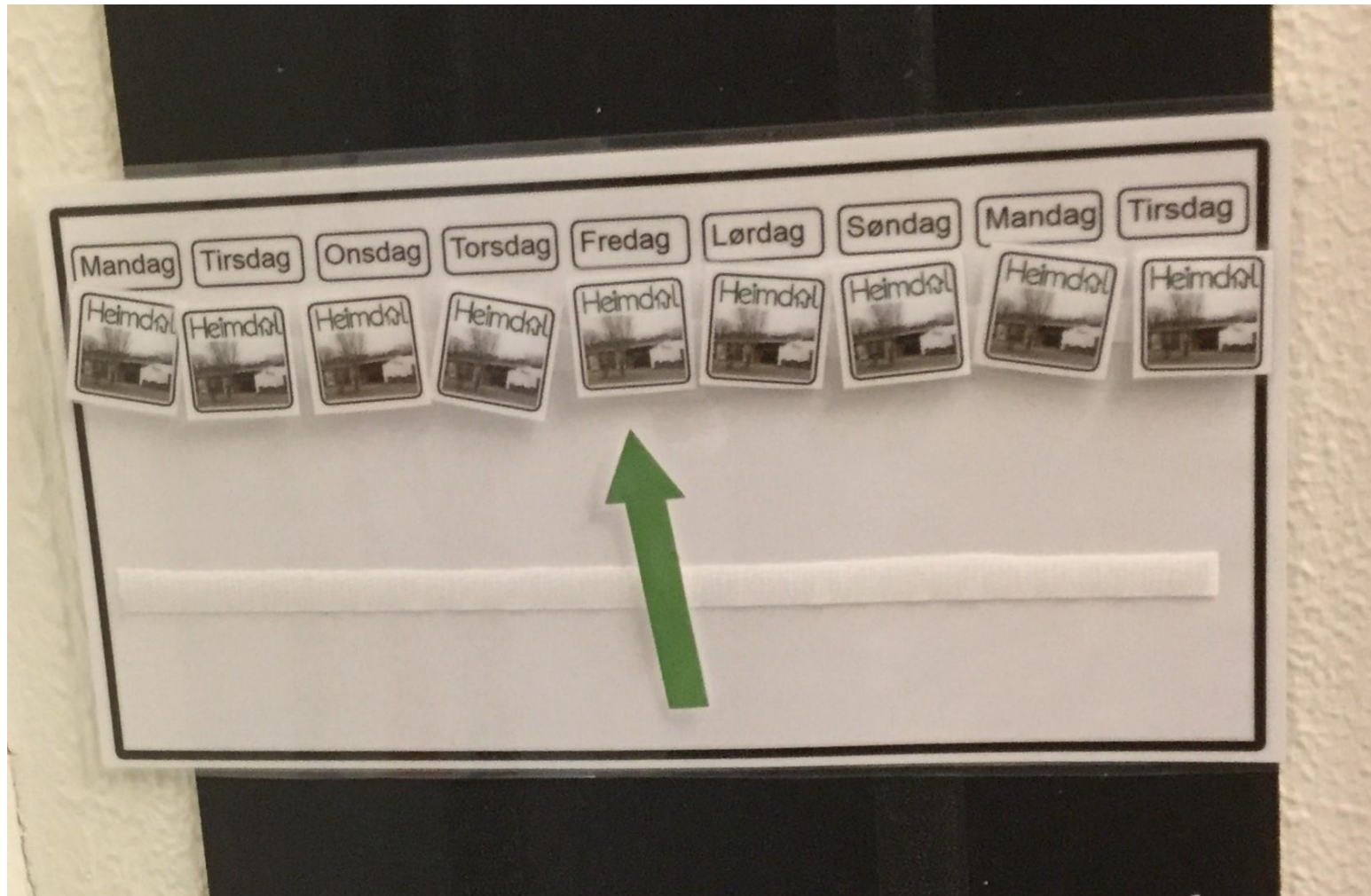
Teknologiske hjælpemidler

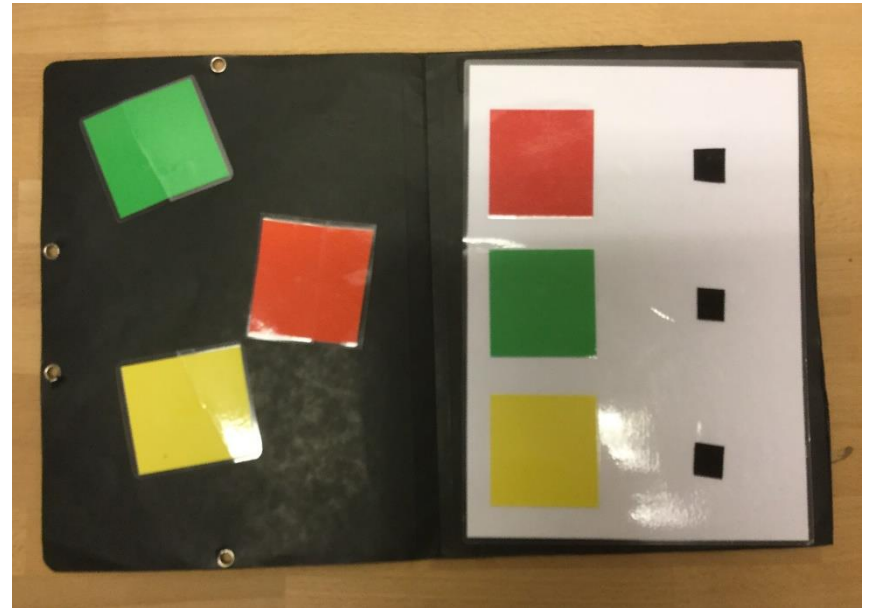
Fra billede til skrift

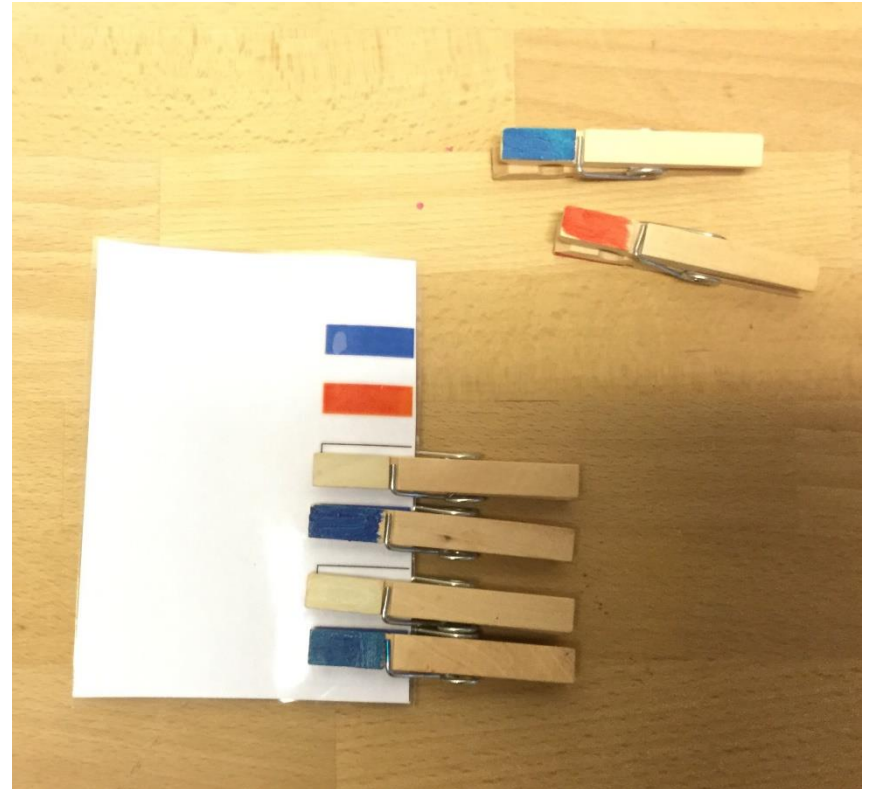
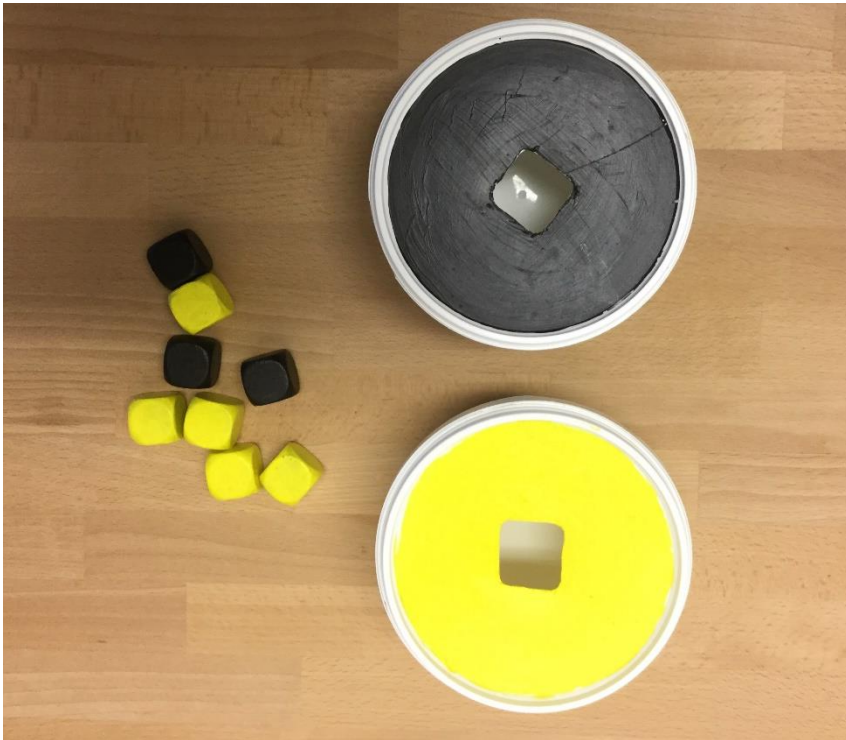
Forudsigelighed og overblik - Ugeskema

Matche

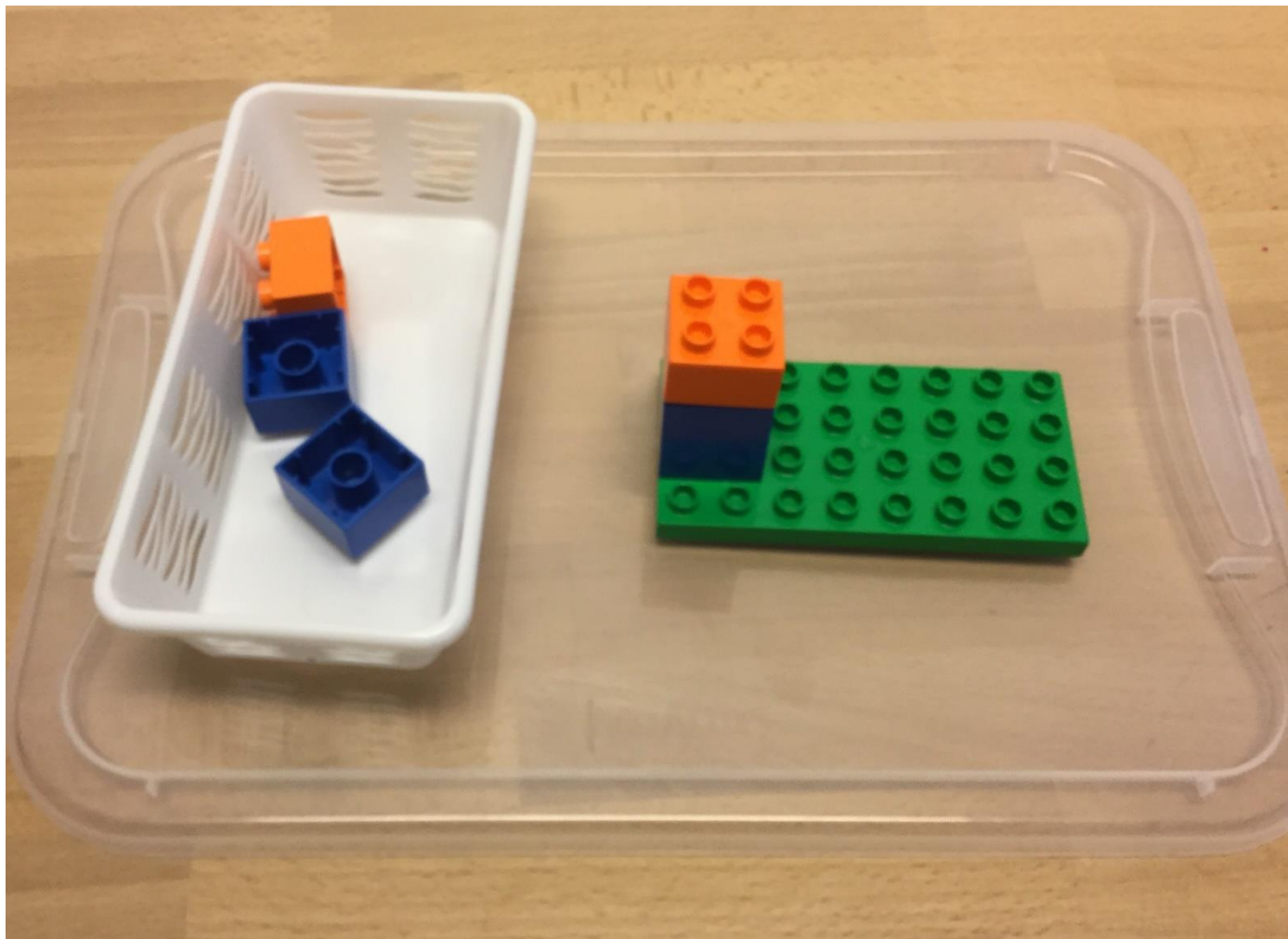
Matche

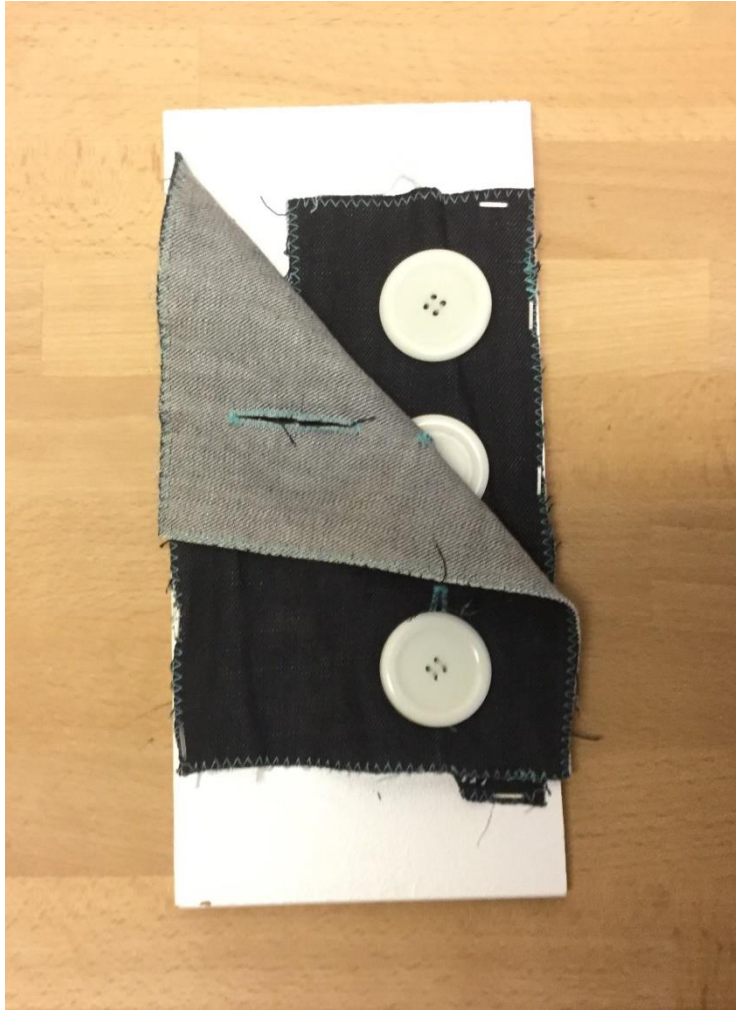
Fritid

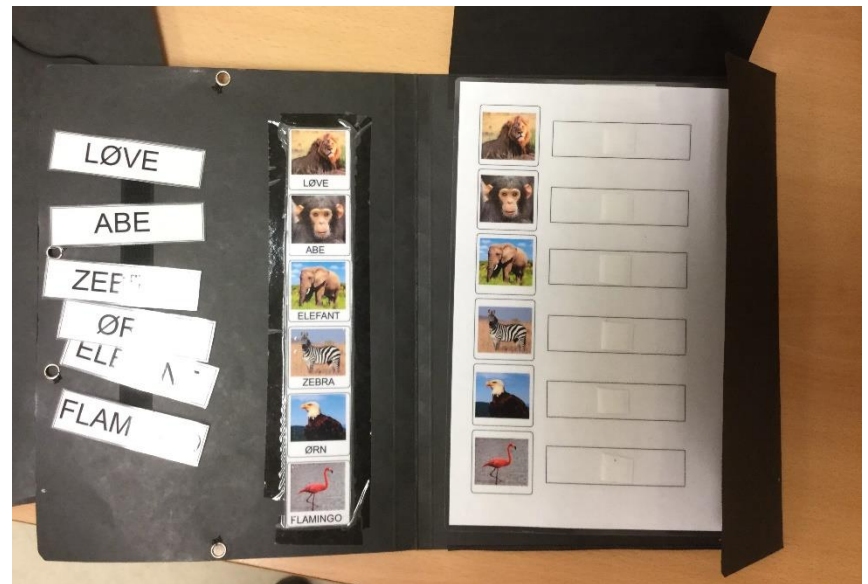
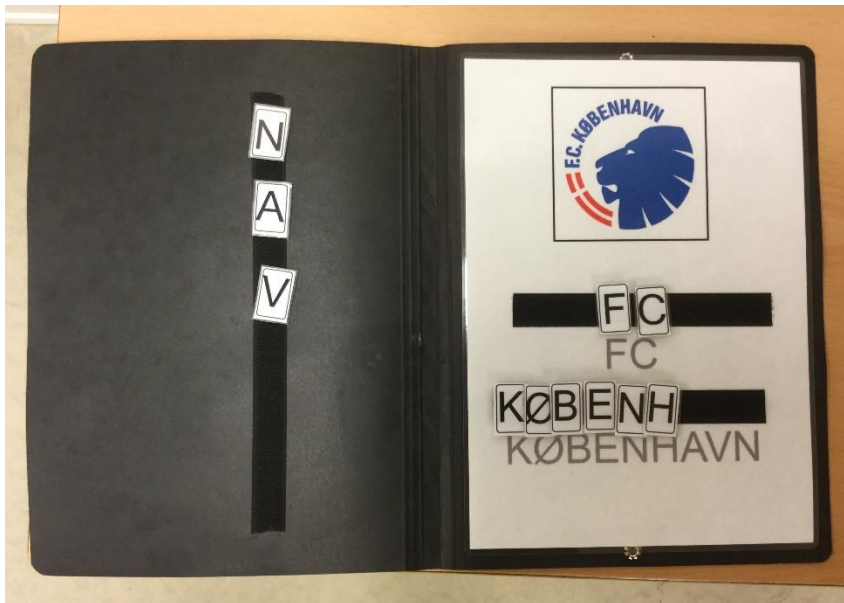
Fritid

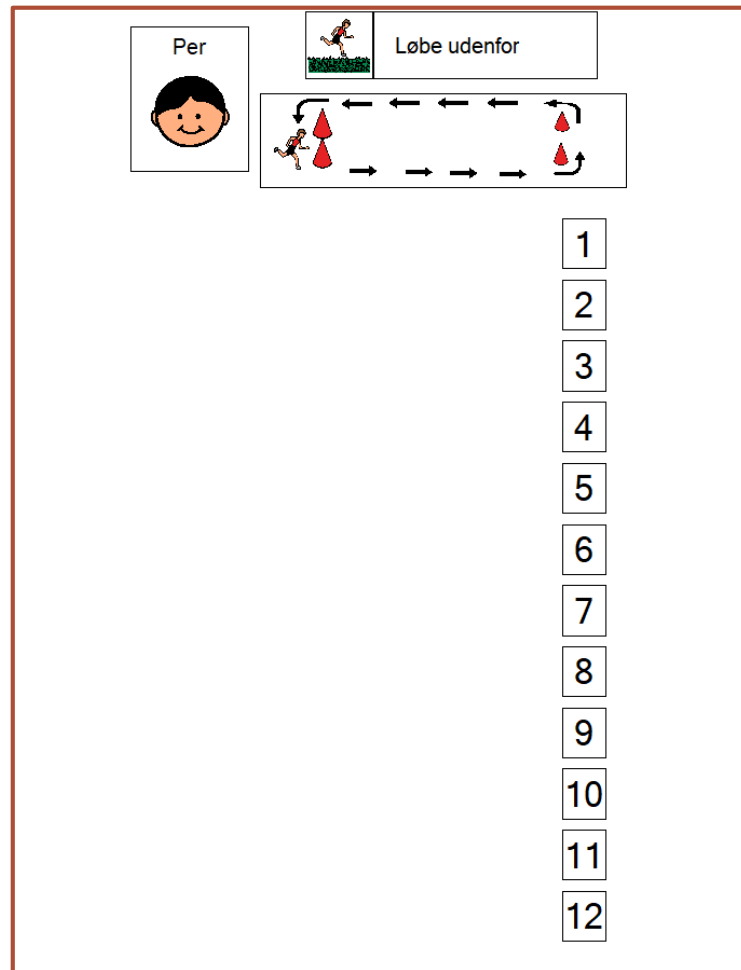
ADL

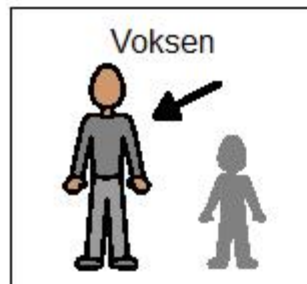
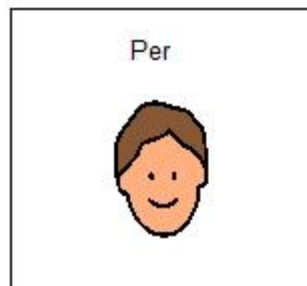
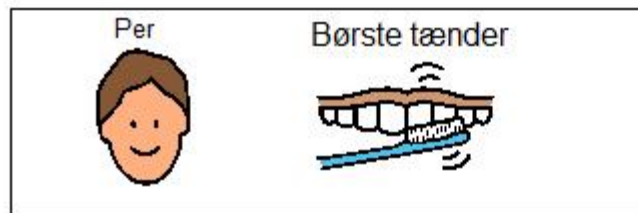
Faglighed

Forudsigelighed og overblik - Aktivitet

Forudsigelighed og overblik - Aktivitet

Med de rette rammer og den rette støtte ...

Sociale historier

Sociale historier

Et redskab til:

- ▶ At lære mennesker med udfordringer ift. sociale færdigheder til bedre at forstå og handle mere hensigtsmæssigt i en given situation
- ▶ At skabe en bedre forståelse for andre menneskers følelser, tanker og perspektiv
- ▶ At præsentere en situation på en struktureret, konkret og tydelig måde
- ▶ Tager udgangspunkt i brugerens perspektiv
- ▶ Kan være illustreret eller understøttet med simple og tydelige tegninger, fotos eller lignende

Sociale historier - støttesystem

børnehave 	tage jakke af 	madpakke i køleskab 	vinke farvel til mor 	gå med Anne
--	--	---	---	--

Om at sige farvel

Før historien skrives

- ▶ Brainstorming
- ▶ Vigtige overvejelser:
 - ▶ Skal teksten understøttes visuelt
 - ▶ Overskuelighed
 - ▶ 1. eller 3. person
 - ▶ Tid
 - ▶ "Tone"
 - ▶ Konkret og nøjagtigt
 - ▶ Undgå ikke, altid og aldrig m.m.
 - ▶ Anvis

Opskrift

1. Titel og indledning
2. Beskrivende sætninger
3. Perspektiverende sætninger
4. Direktive sætninger
5. Kcontrolsætninger

Om at spytte

Her er Pia. Pia går i skole på Mølleskolen. Pia går i 2.a.

I skolen har Pia det sjovt. Pia kan godt lide at løbe og danse.

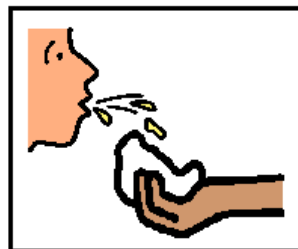
Nogle gange har Pia det så sjovt, at hun bliver helt fjollet.

Så kravler Pia under bordet eller hun kan finde på, at spytte på gulvet.

Det er ikke rart for de andre i 2. a. De kan ikke lide, at der er spyt på gulvet og de bliver nødt til, at vaske gulv.

Pia kan i stedet spytte i papiret

Det er godt, når Pia øver sig i, at spytte i papiret. Så er alle glade

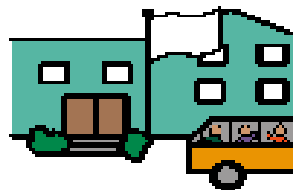
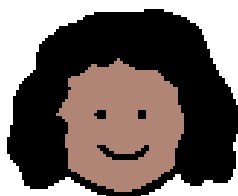

Når Pia spytter i papiret er hun dvdtiq og de andre skal ikke vaske gulv.

agogik - efterår 2023, Modul 4

Titel og indledning

Om at spytte

Her er Pia. Pia går i skole på Mølleskolen. Pia går i 2.a.

Beskrivende sætninger

I skolen har Pia det sjovt. Pia kan godt lide at løbe og danse.

Nogle gange har Pia det så sjovt, at hun bliver helt fjollet.

Så kravler Pia under bordet eller hun kan finde på, at spytte på gulvet.

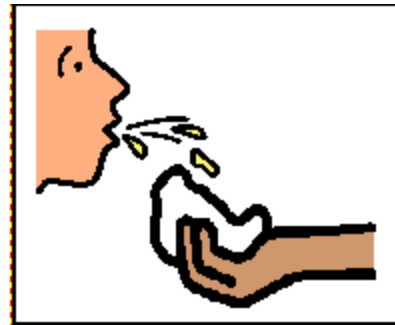
Perspektiverende sætninger

Det er ikke rart for de andre i 2. a. De kan ikke lide, at der er spyt på gulvet og de bliver nødt til, at vaske gulv.

Direktive - anvisende sætning

Pia kan i stedet spytte i papiret

Kontrolsætninger

Det er godt, når Pia øver sig i, at spytte i papiret. Så er alle glade

Når Pia spytter i papiret er hun dygtig og de andre skal ikke vaske gulv.

Gruppearbejde

- Udarbejd en social historie med udgangspunkt i en borger fra jeres praksis